

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАРОДНАТА
БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Законот за Народната банка на Република Македонија, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 26 април 1992 година.

Број 08-1782/1
26 април 1992 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Киро Глигоров, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с.р.

ЗАКОН
ЗА НАРОДНАТА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува организацијата и работата на Народната банка на Република Македонија (во натамошниот текст: Народна банка на Македонија).

Член 2

Народната банка на Македонија е емисиона банка.

Член 3

Народната банка на Македонија е самостојна и одговорна за стабилноста на домашната валута, за монетарната политика и за општата ликвидност на плаќањата во Република Македонија и кон странство.

Член 4

За обврските на Народната банка на Македонија гарантира Република Македонија.

Народната банка на Македонија не презема обврски за плаќање наместо други правни и физички лица врз основа на својата одговорност за општата ликвидност на плаќањата во земјата и спрема странство.

Член 5

Народната банка на Македонија го регулира количеството на пари во оптек.

Член 6

Народната банка на Македонија, заради обезбедување стабилност на домашната валута и регулирање на количеството пари во оптек, на крајот на тековната година донесува

проекција на монетарно-кредитните движења за следната година.

Член 7

Собранието на Република Македонија, врз основа на Проекцијата од член 6 донесува одлуки за целите и задачите на монетарно-кредитната и девизната политика.

Член 8

Народната банка на Македонија ги следи и проучува појавите и движењата во областа на монетарната, кредитната и девизната политика, како и појавите и движењата во кредитните односи со странство и за тоа редовно го известува Собранието на Република Македонија.

Народната банка на Македонија поднесува до Собранието на Република Македонија полугодишен и годишен извештај за спроведувањето на целите и задачите на монетарно-кредитната и девизната политика. Заедно со годишниот извештај Народната банка на Македонија поднесува и завршна сметка за претходната година.

II. ФУНКЦИИ НА НАРОДНАТА БАНКА НА МАКЕДОНИЈА

1. Регулација на количеството пари во оптек

Член 9

Народната банка на Македонија во рамките на своите права и должности, а во согласност со утврдените цели и задачи на монетарно-кредитната и девизната политика, ги утврдува мерките за нивно спроведување.

Мерките за спроведување на монетарно-кредитната политика се:

- 1) утврдување на висината на задолжителната резерва на банките и другите финансиски организации кај Народната банка на Македонија;
- 2) издавање и повлекување на благајнички записи на Народната банка на Македонија;
- 3) купување и продажба на домашни, односно странски преносливи краткорочни хартии од вредност;
- 4) одобрување на краткорочни кредити на банките врз основа на домашни и странски преносливи краткорочни хартии од вредност, ако на тие хартии банките дале авали;
- 5) одобрување на краткорочни кредити на банките врз основа на определени исправи за намени утврдени со одлука на Собранието на Република Македонија;
- 6) одобрување на кредити на банките со рок на враќање до три месеци, со залог на обврзници на Република Македонија и благајнички записи на Народната банка на Македонија;
- 7) определување на активните и пасивните каматни стапки на Народната банка на Македонија;
- 8) издавање и повлекување на пари со купување, односно со продажба на девизи на девизниот пазар во согласност со закон и
- 9) ограничување на обемот и динамиката на растежот на пласманите на банките за определено време.

Во случај на отстапување на монетарните ефекти од утврдените монетарни рамки, Народната банка на Македонија е должна да преземе дополнителни мерки од својата надлежност, тргнувајќи од одговорноста за стабилноста на валутата.

Мерките од став 2 на овој член се применуваат на единствен начин спрема сите банки, ако со закон не е поинаку определено. Народната банка на Македонија утврдува кои мерки од овој член и под кои услови се применуваат на другите финансиски организации.

Член 10

Народната банка на Македонија ја утврдува висината на задолжителната резерва на банките и другите финансиски организации со пропишување на определен процент (стапка) од депозитите и од сите други средства.

Народната банка на Македонија може да ја утврди висината на задолжителната резерва и со пропишување на диференцирани проценти (стапки) според видот, рочноста и големината на депозитните и другите средства на банките и на другите финансиски организации, односно да утврди да не се пресметува задолжителна резерва на определени депозити и други средства.

Во исклучителни случаи, Народната банка на Македонија, најмногу за период од три месеци, може да утврди, покрај издвојувањето на задолжителна резерва по одредбите на став 1, односно 2 на овој член, издвојување на задолжителната резерва со примена на маргинални проценти (стапки) на порастот на пласманите или депозитите и другите средства на банките и другите финансиски организации.

Народната банка на Македонија ја утврдува висината на каматните стапки по кои се пресметува и плаќа камата на издвоената задолжителна резерва на банките и на другите финансиски организации кај Народната банка на Македонија.

Член 11

Народната банка на Македонија ги утврдува начинот и роковите на пресметување и издвојување на задолжителната резерва на посебна сметка.

Банките и другите финансиски организации можат издвоените средства на задолжителната резерва да ги користат во текот на месецот за одржување на својата дневна ликвидност, под условите што ќе ги утврди Народната банка на Македонија.

Народната банка на Македонија дава камата на средствата на задолжителната резерва и одредува надоместок за неправилно пресметана и искористена задолжителна резерва, како и за одобрено користење на задолжителната резерва.

Член 12

Народната банка на Македонија издава благајнички записи врз основа на одлука со која се определуваат обемот, роковите и другите услови за запишување, односно за исплата на тие записи.

Благајнички записи на Народната банка на Македонија можат да запишуваат банките и другите финансиски организации.

Народната банка на Македонија може да им пропише на банките и на другите финансиски организации, како мерка за одржување на нивната минимална ликвидност, и задолжително запишување на благајнички записи.

Народната банка на Македонија ја утврдува висината на каматната стапка по која таа им плаќа камата на банките за задолжително запишување благајнички записи.

Член 13

Народната банка на Македонија ги утврдува видот, висината, роковите и другите услови за купување и продажба на домашни и странски преносливи краткорочни хартии од вредност, а може да ги купува и да им ги продава на банките и на другите финансиски организации непосредно или преку меѓубанкарскиот пазар на пари и краткорочни хартии од вредност.

Член 14

Народната банка на Македонија ги утврдува висината, роковите за користење и враќање и другите услови за давање краткорочни кредити на банките и другите

финансиски организации непосредно или на меѓубанкарскиот пазар на пари и краткорочни хартии од вредност, и тоа:

1) врз основа на домашни и странски преносливи хартии од вредност за кои банките дале авал и кои пристигнуваат во рок од една година;

2) врз основа на определени исправи и за намени утврдени со одлука на Собранието на Република Македонија и

3) врз основа на залог на одредени хартии од вредност.

Народната банка на Македонија утврдува кои видови хартии од вредност и други исправи можат да служат како основа за давање кредити според одредбите од овој член.

Член 15

Народната банка на Македонија ја утврдува општата есконтна стапка на Народната банка на Македонија.

Народната банка на Македонија ги утврдува каматните стапки по кои се наплатува камата на сите кредити и други побарувања, односно се плаќа камата на депонирани средства кај Народната банка на Македонија.

Член 16

Народната банка на Македонија издава и повлекува пари и со купување, односно со продажба на девизи на девизниот пазар, во согласност со закон и со утврдената монетарна и девизна политика.

Член 17

Народната банка на Македонија може да ги ограничи обемот и динамиката на растежот на пласманите на банките и на другите финансиски организации ако е тоа неопходно заради остварување на целите и задачите на монетарно - кредитната политика и ако тие цели, односно задачи не можат да се остварат со други мерки за чие преземање е овластена Народната банка на Македонија.

Ако е неопходно мерката од став 1 на овој член да се применува подолго од три месеци, Народната банка на Македонија е должна да бара согласност од Собранието на Република Македонија за натамошната примена на таа мерка.

Од ограничувањето од став 1 на овој член не може да се из земе ни една банка и друга финансиска организација, а можат да се пропишат различни ограничувања и изземање од ограничувањата на определени намени на кредитите и на другите пласмани на банките и на другите финансиски организации.

2. Одржување на ликвидноста на банките и на другите финансиски организации

Член 18

Народната банка на Македонија заради одржување на ликвидноста на банките и на другите финансиски организации, донесува одлуки со кои:

1) ги пропишува висината, условите и начинот на одржување на минималната ликвидност на банките и на другите финансиски организации;

2) ги пропишува задолжителните рамки на рочната структура на пласманите на банките и на другите финансиски организации;

3) го пропишува начинот на користење на задолжителната резерва кај Народната банка на Македонија заради одржување на ликвидноста на банките и на другите финансиски организации;

4) им ги утврдува на банките и другите финансиски организации рамките за давање авали на хартиите од вредност што ги издаваат претпријатијата, за издавање на гаранции и

за издавање на сопствени хартии од вредност;

5) ги утврдува условите за формирање на посебна резерва на банките и на Поштенската штедилница заради одржување на ликвидноста во плаќањата по штедните влогови и тековните сметки на граѓаните во домашна валута;

6) ги пропишува висината, роковите за користење и враќање и другите услови за давање на банките краткорочни кредити за одржување на дневната ликвидност врз основа на определени хартии од вредност и

7) ги пропишува минималните општи услови за кредитната способност на банките и другите финансиски организации.

Мерките од став 1 на овој член се применуваат на единствен начин спрема сите банки, ако со закон не е поинаку определено. Народната банка на Македонија утврдува кои мерки од овој член и под кои услови се применуваат на другите финансиски организации.

Член 19

Народната банка на Македонија може да пропише обврска за банките и за другите финансиски организации, како минимум за одржување на својата ликвидност, да држат дел од средствата на своите сметки и во определени ликвидни пласмани.

Народната банка на Македонија може да пропише и обврска за банките и за другите финансиски организации структурата на своите пласмани по роковите на пристигнување да ја одржуваат во определени рамки и да ја усогласуваат со структурата на изворите на средствата според нивната рочност.

Член 20

Народната банка на Македонија ги пропишува условите и начинот на користење на задолжителната резерва на банките и на другите финансиски организации заради одржување на нивната дневна ликвидност.

За време на користењето на задолжителната резерва кај Народната банка на Македонија, банката, односно другата финансиска организација, не може да дава кредити, ниту да врши други пласмани.

Член 21

Народната банка на Македонија гарантира за штедните влогови и за тековните сметки на граѓаните во домашна валута кај банките и кај Поштенската штедилница.

Обврска за Народната банка на Македонија по основ на гаранцијата од став 1 на овој член настанува:

1) ако банката, односно Поштенската штедилница на својата жиро-сметка нема доволно средства за тековни исплати по штедните влогови и тековните сметки на граѓаните во домашна валута, а за одржување на својата ликвидност ги искористила средствата на задолжителната резерва, во смисла на одредбите од член 19 на овој закон и

2) ако банката, односно Поштенската штедилница оди во стечај, а не е во можност да ги намира обврските по штедните влогови и тековните сметки на граѓаните во домашна валута на начинот предвиден со закон.

Настанувањето на обврската од став 2 на овој член, начинот на нејзиното извршување, условите под кои банките и Поштенската штедилница ги користат и враќаат позајмиците по тој основ се утврдуваат со одлука на Народната банка на Македонија.

Член 22

Врз основа на обврската за гаранција за штедните влогови и тековните сметки на граѓаните во домашна валута Народната банка на Македонија може да им пропише на банките и на Поштенската штедилница држење на посебна резерва заради одржување на

ликвидноста во плаќањата по штедните влогови и тековните сметки на граѓаните во домашна валута.

Народната банка на Македонија може со одлука да ги утврди условите кога банката и Поштенската штедилница се должни штедните влогови и депозитите по тековните сметки на граѓаните во домашна валута да ги осигураат кај осигурителна организација.

Член 23

Народната банка на Македонија ги утврдува висината, роковите за користење и враќање и другите услови за давање краткорочни кредити на банките и на другите финансиски организации за одржување на нивната дневна ликвидност.

Кредитите од став 1 на овој член Народната банка на Македонија ги дава врз основа на хартиите од вредност со кои располагаат банките, и тоа врз основа на:

- 1) благајничките записи на Народната банка на Македонија;
- 2) хартиите од вредност што ги издава Република Македонија;
- 3) обврзниците за кои Република Македонија со закон презела обврска да ги амортизира или за кои гарантира;
- 4) определени есконтирани меници на претпријатијата;
- 5) благајничките записи на банките и на другите издавачи и
- 6) комерцијалните записи.

Член 24

Народната банка на Македонија не може да купува преку банките и другите финансиски организации домашни и странски преносливи краткорочни хартии од вредност и да им одобрува кредити на банките и на другите финансиски организации што не ги исполнуваат условите од точка 7 став 1 на член 18 од овој закон.

По исклучок од одредбата од став 1 на овој член, Народната банка на Македонија може на банка или на друга финансиска организација да и одобри користење на кредити за одржување на дневната ликвидност, ако ги исполнува условите за користење на тие кредити утврдени со одлука на Народната банка на Македонија.

Член 25

Банката и другата финансиска организација е неликвидна, ако во рокот не ги намирала пристигнатите обврски во земјата и спрема странство или тие обврски наместо неа ги извршило друго правно лице или Републиката по основ на гаранција.

Неликвидна банка и друга финансиска организација не може да врши плаќање од својата жиро-сметка.

По исклучок од одредбата на став 2 од овој член, неликвидна банка и друга финансиска организација може да врши плаќање само по основ на штедните влогови и тековните сметки на граѓаните во домашна валута или на девизните штедни влогови и девизните сметки на граѓаните.

Член 26

Институцијата што го врши платниот промет е должна податоците врз основа на кои се утврдува неликвидноста на банката и на друга финансиска организација, со кои располага во рамките на своите надлежности, веднаш да ги достави до Народната банка на Македонија.

Институцијата што го врши платниот промет ја известува десетдневно Народната банка на Македонија за состојбата на ликвидноста на банките и на другите финансиски организации.

Народната банка на Македонија ги пропишува поблиску условите за утврдување на

неликвидноста на банките и на другите финансиски организации.

Член 27

Народната банка на Македонија го утврдува денот на настанувањето на неликвидноста на банката и на другата финансиска организација и за тоа ги известува:

- 1) Собранието на Република Македонија;
- 2) Институцијата што го врши платниот промет и
- 3) Собранието на банката, односно на другата финансиска организација.

3. Одржување на ликвидноста во плаќањата спрема странство

Член 28

Народната банка на Македонија заради одржување на општата ликвидност на Република Македонија во плаќањата спрема странство, донесува одлуки и пропишува мерки и во рамките на своите права и должности ги применува тие мерки.

Член 29

Заради одржување на ликвидноста во плаќањата спрема странство, Народната банка на Македонија купува и продава девизи на меѓубанкарскиот состанок на девизниот пазар и врши други работи определени со закон.

Член 30

Народната банка на Македонија може да отвора сметки во странство.

Народната банка на Македонија ракува со постојаните и тековните резерви на Република Македонија, освен со делот на тековните девизни резерви со кои ракуваат овластените банки.

Член 31

Заради одржување на ликвидноста на Република Македонија во плаќањата спрема странство, во рамките на утврдената девизна политика, Народната банка на Македонија може да пропише обврска да се пријавуваат однапред плаќањата спрема странство, обврска за овластените банки да држат определен износ во девизи или во ликвидни девизни пласмани како минимална резерва за одржување на ликвидноста во плаќањата спрема странство и други мерки за кои е овластена со закон.

Член 32

Народната банка на Македонија може да учествува во трансакциите на девизните пазари во странство.

Член 33

Народната банка на Македонија во согласност со утврдената девизна политика, презема мерки за остварување на обемот и структурата на склучувањето и користењето на странски кредити и го следи и контролира засновањето на кредитни односи со странство, во согласност со закон.

Член 34

Народната банка на Македонија го обезбедува спроведувањето на платните и финансиските договори со странство.

Член 35

Народната банка на Македонија може да се задолжува во странство од свое име и за своја сметка, заради одржување на ликвидноста во плаќањата во странство.

Кредитите од став 1 на овој член, со рок за враќање подолг од една година, Народната банка на Македонија може да ги зема само врз основа на закон.

Член 36

Народната банка на Македонија може да се задолжува од свое име, а за сметка на Републиката само врз основа на закон.

4. Издавање на книжни и ковани пари

Член 37

Книжните и кованите пари, кои гласат на домашна валута се законско средство за плаќање на територијата на Република Македонија

Член 38

Сите обврски и права и сите работи што гласат на пари, воспоставени во Република Македонија меѓу претпријатија, други домашни правни лица и граѓани, како и меѓу граѓани со странски лица, се изразуваат во домашна валута и се извршуваат со средствата за плаќање што гласат на домашна валута, ако со закон не е поинаку определено.

Член 39

Паричната единица на Република Македонија се утврдува со посебен закон.

Член 40

Народната банка на Македонија издава книжни и ковани пари и ги утврдува апоените и основните обележја на книжните и на кованите пари.

Народната банка на Македонија донесува одлука за пуштање во оптек и за повлекување од оптек на книжни и ковани пари.

Член 41

Народната банка на Македонија ја снабдува со книжни и ковани пари институцијата што го врши платниот промет.

Трошоците околу испораката на готови пари до организационите единици на институцијата што го врши платниот промет ги поднесува Народната банка на Македонија. Народната банка на Македонија ги поднесува и трошоците за замена на оштетените книжни пари и трошоците за повлекување на излитени книжни пари, што за нејзина сметка го врши институцијата што го врши платниот промет.

Член 42

Најнискиот апоен во прометот со кој се заокружува крајната пресметка во готовинскиот и безготовинскиот платен промет и во деловните книги го утврдува Народната банка на Македонија во согласност со Владата на Република Македонија.

Член 43

Книжните и кованите пари што се повлекуваат од оптек престануваат да бидат законско средство за плаќање и се заменуваат во роковите и начинот што се утврдуваат со одлука на Народната банка на Македонија.

Член 44

Народната банка на Македонија ги заменува книжните и кованиците пари што станале непогодни за промет и тоа: изабените книжни пари во полн износ, а оштетените книжни и ковани пари под условите што ќе ги определи таа.

Член 45

Одлука за издавање книжни пари за вонредни потреби на Републиката настанати поради непосредна воена опасност или во случај на воена состојба, донесува Владата на Република Македонија.

Член 46

Изработката на книжни и ковани пари е во надлежност на Народната банка на Македонија.

Изработката на книжните пари ја врши организација во Републиката овластена со закон, а по исклучок и во странство.

5. Работи за сметка на Републиката и вооружените сили на Република Македонија

Член 47

Народната банка на Македонија прима во депозит средства на Република Македонија, врши кредитни и други банкарски работи за потребите на вооружените сили на Република Македонија и за други потреби на одбраната утврдени со закон, како и други со закон определени кредитни, односно банкарски работи за сметка на Републиката.

Работењето на Народната банка на Македонија од став 1 на овој член се води одвоено од работењето кое се однесува на спроведувањето на монетарно-кредитната и девизната политика.

Член 48

Под парични средства на Републиката во смисла на одредбата на став 1 од член 47 на овој закон, се подразбираат средствата на Републичкиот буџет, средствата на Републичкиот фонд за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените краишта и средствата на органите на управата и на организациите, освен фондот за здравствена заштита.

Член 49

Народната банка на Македонија може да и одобрува кредити на Републиката за потребите на Републичкиот буџет и тоа во висина најмногу до 5% од обемот на Буџетот за секоја тековна година.

Одобрување кредити на Републиката според одредбите на овој член може да се врши само во рамките на проекцијата на монетарно-кредитната политика.

6. Посебни овластувања на Народната банка на Македонија и работи на контролата

Член 50

Народната банка на Македонија врши контрола над спроведувањето на мерките на монетарно-кредитната и девизната политика и над прописите со кои се уредени девизното работење и кредитните односи со странство, прометот на стоки и услуги со странство и вршењето на стопански дејности во странство од страна на банките и на другите финансиски организации.

Ако со контролата од став 1 на овој член се констатираат неуредности, Народната банка на Македонија презема мерки спрема соодветната банка или друга финансиска организација, како и спрема раководните работници на банката и другата финансиска организација.

Поблиските услови и начинот на вршење на контрола, видот, роковите, редоследот и единствената постапка за преземање мерки ги пропишува Народната банка на Македонија.

Член 51

При вршењето контрола во смисла на член 50 од овој закон, Народната банка на Македонија има право на увид во деловните книги и во другата документација на банките, другите финансиски организации и крајните корисници на средствата добиени според основите од членовите 14 и 23 на овој закон.

Банките и другите финансиски организации се должни по барање на Народната банка на Македонија да ги достават потребните податоци за вршење на контролата од член 50 на овој закон.

Народната банка на Македонија ја врши контролата од член 50 на овој закон и со преглед на извештаите и на другата документација што ги добива од банките и другите финансиски организации, како и со преглед на податоците и на другата документација со кои располага, а која се однесува на примената на прописите од страна на банките и на другите финансиски организации.

Член 52

Мерките од став 2 на член 50 на овој закон што се преземаат спрема банката, односно спрема другата финансиска организација се:

- 1) запирање на купувањето на хартии од вредност од член 13 и кредитирањето од членовите 14 и 23 на овој закон во траење од 10 до 30 дена;
- 2) ограничување на порастот на пласманите во траење од 30 до 60 дена;
- 3) запирање на плаќањата во странство, освен плаќањата по пристигнати странски кредити и конвенциски обврски, во траење од 10 до 60 дена;
- 4) ограничување на задолжувањето во странство во траење од 30 до 60 дена;
- 5) предлагање до надлежните органи на банката, односно на другата финансиска организација нејзиниот раководен работник да се суспендира, односно да се смени од должноста и
- 6) други мерки предвидени со закон.

Мерките од овој член и рокот на нивното траење се изрекуваат со решение што го донесува гувернерот на Народната банка на Македонија, а кое е конечно во управната постапка.

Член 53

Ако со мерките преземени спрема банката, односно другата финансиска организација во утврдениот рок, во смисла на член 52 од овој закон не се обезбеди законито работење, Народната банка на Македонија ќе пристапи кон наплата на сите свои побарувања од таа банка, односно друга финансиска организација.

Ако со контролата се утврди дека во работењето на банката или друга финансиска организација постојат дејствија или дела што се казниви според законот, гувернерот на Народната банка на Македонија или лицето кое ќе го овласти ќе поднесе пријава до надлежниот орган.

Член 54

Народната банка на Македонија врши контрола на надворешно-трговското и девизното работење на претпријатијата и на другите домашни лица во границите на овластувањата утврдени со прописите за надворешно-трговското и девизното работење.

Ако Народната банка на Македонија со контролата од став 1 на овој член утврди дека во работењето на претпријатијата и другите домашни лица постојат дејствија или дела кои се казниви според закон, ќе поднесе пријава до надлежниот орган.

Член 55

За извршените контроли и за преземените мерки Народната банка на Македонија двапати годишно го известува Собранието на Република Македонија.

Член 56

Народната банка на Македонија оценува дали се исполнети условите за основање на банка или дел од банка пропишани со закон и издава дозвола за нивно основање, односно работење.

Народната банка на Македонија, врз основа на оцената за исполнувањето на пропишаните услови, овластува банка за работа со странство.

Народната банка на Македонија го контролира исполнувањето на пропишаните услови за работење и работењето на банката и другата финансиска организација и презема мерки за отстранување на утврдените неправилности.

Член 57

Врз основа на наодот од контролата од член 56 на овој закон, Народната банка на Македонија и предлага на банката, односно на друга финансиска организација да ги спроведе следниве активности:

- 1) да го зголеми износот на основачкиот фонд, на средствата на резервите и на посебната резерва за обезбедување на ризикот од загуба;
- 2) да укине определени филијали и претставништва;
- 3) привремено да го запре кредитирањето на определени основачи, на лица со својство на основачи и на комитенти;
- 4) да го запре давањето на кредити во определен период;
- 5) да ги отпише побарувањата кога за тоа ќе се стекнат со закон утврдените услови;
- 6) да го запре пресметувањето и приписот на камати на активата со определен степен на наплатливост;
- 7) да смени определени раководни работници и
- 8) да отстрани и други неправилности со преземање, односно со запирање на определени активности.

Предлозите од став 1 на овој член и се доставуваат на банката, односно на друга финансиска организација во писмена форма со определување на рокот за нивното прифаќање.

Доколку банката, односно друга финансиска организација во рокот од став 2 на овој член не го прифати предлогот од тој став, гувернерот на Народната банка на Македонија донесува решение со кое ги изрекува, како мерка спрема банката, односно спрема друга финансиска организација, активностите наведени во став 1 на овој член. Со ова решение се определува рокот на неговото спроведување.

Решението од став 3 на овој член е конечно.

Член 58

Ако Народната банка на Македонија врз основа на извршената контрола оцени дека

продолжувањето на работењето на банката, односно на друга финансиска организација може понатаму да ја влоши нејзината финансиска состојба и да ја загрози можноста за нејзиното финансиско закрепнување, може да донесе решение со кое се запираат сите видови на работење на банката, односно на друга финансиска организација, освен исплатите по штедните влогови и тековните и девизните сметки на граѓаните, во траење од најмногу 15 дена, и определува работник на Народната банка на Македонија со посебни овластувања и одговорности кој ќе го контролира спроведувањето на ова решение.

Со решението од став 1 на овој член се утврдуваат и случаите во кои работникот на Народната банка на Македонија со посебни овластувања и одговорности може да му издава налози на работник на банката, односно на друга финансиска организација.

Член 59

Народната банка на Македонија ги пропишува минимумот на обемот, формата и содржината на програмата за економско-финансиска ревизија и на извештајот за економско-финансиската ревизија за банките и други финансиски организации.

Народната банка на Македонија може од банките и од други финансиски организации да бара да обезбедат и во определен рок да достават извештај за економско-финансиската ревизија на својата завршна сметка и работење.

Ако оцени дека извештајот од став 2 на овој член не е во согласност со определените стандарди на ревизија или со пропишаниот обем, форма и содржина на извештајот за економско-финансиската ревизија за банките и за други финансиски организации, Народната банка на Македонија може од банката, односно од друга финансиска организација да бара да обезбедат и во определен рок да и достави нов извештај, кој ќе го изработи друг овластен ревизор во согласност со законот.

7. Работи на функционирање и развој на информативниот систем

Член 60

Во вршењето на работите што се однесуваат на спроведувањето на монетарно-кредитната и девизната политика и спроведувањето на посебните овластувања на Народната банка на Македонија, Народната банка на Македонија, банките и другите финансиски организации евидентираат, прибираат, обработуваат и искажуваат податоци и информации што се однесуваат на:

- 1) монетарните и кредитните движења и
- 2) економските односи со странство. Банките и другите финансиски организации ги доставуваат податоците од став 1 на овој член според упатството што го пропишува Народната банка на Македонија.

Член 61

Заради усогласување на развојот и ефикасно функционирање на информативниот систем, Народната банка на Македонија донесува прописи со кои се обезбедува:

- 1) единствена методологија и рокови за евидентирање, прибирање, обработка, искажување и пренос на податоците и информациите и
- 2) заштита на податоците прибрани преку информативниот систем на Народната банка на Македонија.

Член 62

Начинот и обемот на евидентирање, прибирање, обработка, искажување и пренесување на податоците и информациите од интерес на субјектите на системот на информирање ги

пропишува Народната банка на Македонија во согласност со закон.

8. Други работи на Народната банка на Македонија

Член 63

Народната банка на Македонија може да купува и да продава злато и други благородни метали.

Народната банка на Македонија може да извезува и изнесува монетарно злато во странство и да увезува и внесува монетарно злато од странство во кована и во непреработена форма.

Член 64

Народната банка на Македонија ги врши од името и за сметка на Републиката сите работи во врска со земањето и отплатувањето на заеми на Републиката во странство, ако за одделни заеми со пропис, односно со договорот за заем не е поинаку определено.

Член 65

Народната банка на Македонија утврдува единствена тарифа според која се наплатува надомест за услугите што ги врши таа.

III. ОРГАНИ НА НАРОДНАТА БАНКА НА МАКЕДОНИЈА

Член 66

Органи на Народната банка на Македонија се Советот на Народната банка на Македонија и гувернерот на Народната банка на Македонија.

Член 67

Советот на Народната банка на Македонија го сочинуваат гувернерот на Народната банка на Македонија и осум члена од редот на стручни и научни работници. Член на Советот на Народната банка на Македонија не може да биде претставник на банка или друга финансиска организација.

Претседател на Советот на Народната банка на Македонија е гувернерот на Народната банка на Македонија.

Членовите на Советот на Народната банка на Македонија ги избира Собранието на Република Македонија, за период од седум години.

За член на Советот на Народната банка на Македонија еден ист член не може да биде избран два пати еднопосредно.

Советот на Народната банка на Македонија и секој негов член се одговорни пред Собранието на Република Македонија за остварување на функциите и задачите на Народната банка на Македонија утврдени со овој и со други закони.

Член 68

Советот на Народната банка на Македонија одлучува за работите од својот делокруг на седници.

Одлуките на Советот на Народната банка на Македонија се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 69

Советот на Народната банка на Македонија донесува Деловник за својата работа.

Член 70

Во управувањето со работите на Народната банка на Македонија што се однесуваат на предлагањето и спроведувањето на монетарниот, кредитниот и девизниот систем и монетарната и кредитната и девизната политика, Советот на Народната банка на Македонија одлучува за:

- 1) утврдување на методологијата на монетарното планирање;
- 2) донесување на финансиски план и завршна сметка на Народната банка на Македонија;
- 3) донесување на Статутот на Народната банка на Македонија;
- 4) утврдување на Проекцијата за монетарно-кредитните движења;
- 5) утврдување на мерки за спроведување на монетарно-кредитната и девизната политика;
- 6) утврдување на основите и висината на задолжителната резерва на банките и на другите финансиски организации и утврдување на начинот, условите и роковите за пресметување и издвојување на задолжителна резерва;
- 7) утврдување на начинот, условите на користење на задолжителната резерва за одржување на девизната ликвидност, како и на надоместоци за помалку издвоена задолжителна резерва;
- 8) издавање на благајнички записи на Народната банка на Македонија;
- 9) утврдување на висината, роковите за користење и враќање и другите услови за давање краткорочни кредити на банките;
- 10) утврдување на износот и условите за купување на краткорочни хартии од вредност на меѓубанкарскиот пазар на пари и краткорочни хартии од вредност;
- 11) утврдување на каматните стапки на Народната банка на Македонија;
- 12) ограничување на обемот и на динамиката на растежот на пласманите на банките и на другите финансиски организации;
- 13) пропишување на обврските на банките и на другите финансиски организации во поглед на одржувањето на минималната ликвидност, одржувањето на структурата на пласманите според роковите на пристигнатост во определени рамки и усогласување на роковите на пласманите со структурата на изворите на средства според нивната рочност;
- 14) утврдување на банките и за другите финансиски организации на рамки за давање авали на хартии од вредност, за издавање гаранции и за издавање сопствени хартии од вредност;
- 15) утврдување на настанувањето на обврската на Народната банка на Македонија врз основа на гаранција за штедните влогови и тековните сметки на граѓаните во домашна валута кај банките и кај другите финансиски организации, начинот на нејзиното извршување и условите за користење и враќање на заемите врз оваа основа;
- 16) утврдување на обврската на банките и на другите финансиски организации да држат посебна резерва заради обезбедување ликвидност на плаќањата по штедните влогови на граѓаните во домашна валута и на обврската за осигурување на овие влогови кај осигурителните организации;
- 17) пропишување на минималните услови на кредитната способност што мораат да ги исполнуваат банките и другите финансиски организации;
- 18) пропишување на обврските на овластените банки да држат определен износ во девизи или во други девизни ликвидни пласмани, како минимална резерва за одржување на ликвидност во плаќањата спрема странство;
- 19) издавање на нови апоени на книжни и ковани пари, утврдување на основните обележја на новите книжни и ковани пари, заокружување на крајните пресметки во готовинскиот и безготовинскиот платен промет и пуштање во оптек и повлекување од оптек на книжни и ковани пари;

20) донесување на прописи за функционирањето и развојот на информативниот систем на Народната банка на Македонија;

21) начинот и условите за купување и продажба на злато во странство и други благородни метали во Републиката и во странство и за извоз и изнесување на монетарно злато;

22) одобрување на кредити за потребите на Републиката и условите за нивно враќање;

23) утврдување на единствена тарифа според која се наплатуваат надоместоците за услугите што ги врши Народната банка на Македонија;

24) пропишување на поблиските услови и начинот на вршење контрола, видот, роковите, редоследот и постапката за преземање на мерки спрема банките и другите финансиски организации;

25) издавање и повлекување на дозвола за основање на банката;

26) можноста и финансиската оправданост за санација на банката;

27) приговорот на банката против решението за поведување постапка за утврдување на условите за отворање постапка на стечај над банката;

28) пропишувањето на минимумот на обемот, формата и содржината на програмата за економско-финансиска ревизија и на извештајот за економско-финансиска ревизија за банките и за другите финансиски организации;

29) други прашања и донесување на прописите што со закон и се ставени на надлежност на Народната банка на Македонија, освен ако за нивното донесување е овластен гувернерот на Народната банка на Македонија;

30) извештаи за спроведувањето на монетарно-кредитната и девизната политика;

31) кои пласмани на банките и на другите финансиски организации се сметаат за ризични и степенот на ризичноста на тие пласмани и

32) извештаи за извршените контроли и за преземените мерки.

Член 71

Во управувањето со работите на Народната банка на Македонија што се однесуваат на спроведувањето на монетарно-кредитната и девизната политика, Советот на Народната банка на Македонија одлучува со мнозинство гласови на сите членови на Собранието на Народната банка на Македонија, ако со овој закон не е поинаку определено.

Советот на Народната банка на Македонија одлучува со двотретинско мнозинство од вкупниот број на сите членови за прашањата од точките: 1, 2, 4, 5, 7, 12 и 13 на член 70 од овој закон,

Ако Советот на Народната банка на Македонија во одлучувањето од ставовите 1 и 2 на овој член не постигне потребна согласност, а гувернерот на Народната банка на Македонија оцени дека поради недонесувањето на одлука можат да настанат значителни растројства во стопанството и на пазарот, во остварувањето на задачите на монетарно-кредитната и девизната политика или значителна штета за Републиката, за тоа му доставува извештај на Собранието на Република Македонија со поединечни мислења на членовите на Советот на Народната банка на Македонија и ја донесува одлуката за која не е постигната согласност.

Собранието на Република Македонија донесува конечна одлука за спорните прашања од став 3 на овој член.

Член 72

Гувернерот на Народната банка на Македонија е овластен да донесува упатства за единствена примена на прописите и одлуките на Советот на Народната банка на Македонија донесени врз основа на член 70 од овој закон.

Член 73

Гувернерот на Народната банка на Македонија раководи и ја организира работата на Народната банка.

Член 74

Гувернерот на Народната банка на Македонија ја претставува Народната банка на Македонија.

Гувернерот на Народната банка на Македонија донесува одлуки и други општи акти од областа на работењето на Народната банка на Македонија што со овој закон се ставени во надлежност на Советот на Народната банка на Македонија и за донесените одлуки и други општи акти го известува Советот на Народната банка на Македонија на првата наредна седница.

Член 75

Ако гувернерот на Народната банка на Македонија во рок од два работни дена од донесувањето на одлуката го запре извршувањето на одлуката и општиот акт на Советот на Народната банка на Македонија е должен за тоа да го извести Собранието на Република Македонија.

Член 76

Гувернерот на Народната банка на Македонија го именува и разрешува Собранието на Република Македонија на предлог на претседателот на Република Македонија за период од седум години, со право на уште еден избор.

Член 77

Гувернерот на Народната банка на Македонија за својата работа е одговорен на Собранието на Република Македонија.

Член 78

Во Народната банка на Македонија се именува заменик на гувернерот и еден или повеќе вице гувернери.

Со Статутот на Народната банка на Македонија се определува кои работи од својот делокруг гувернерот може да ги пренесе на заменикот на гувернерот и на вице-гувернерите.

Заменикот на гувернерот на предлог на гувернерот го именува Собранието на Република Македонија за период од седум години, со право на уште еден избор.

Вице-гувернерот на предлог на гувернерот го именува Собранието на Република Македонија за период од четири години, со право на уште еден избор.

IV. ОРГАНИЗАЦИЈА НА НАРОДНАТА БАНКА НА МАКЕДОНИЈА

Член 79

Народната банка на Македонија има својство на правно лице.
Седиштето на Народната банка на Македонија е во Скопје.

Член 80

Народната банка на Македонија може да биде член и да учествува во меѓународни финансиски организации. Ако за оваа цел се користат средства од Републичкиот буџет потребна е согласност од Собранието на Република Македонија.

Член 81

Народната банка на Македонија има Статут.

Со Статутот се утврдува организацијата и работењето на Народната банка на Македонија.

Статутот на Народната банка на Македонија го донесува Советот на Народната банка на Македонија, а го потврдува Собранието на Република Македонија.

Член 82

Печатот на Народната банка на Македонија го содржи називот на банката на македонски јазик и грбот на Република Македонија.

Член 83

Со Статутот на Народната банка на Македонија се утврдуваат работите и задачите што ги вршат работниците со посебни овластувања и одговорности-раководните работници, постапката и времето на кое се избираат тие работници.

Одлуката за избор на работниците од став 1 на овој член ја донесува Советот на Народната банка на Македонија на предлог од гувернерот на Народната банка на Македонија.

Со Статутот на Народната банка на Македонија може да се утврди за изборот на работници за вршење и на други работи и задачи, одлука да донесува Советот на Народната банка на Македонија на предлог од гувернерот на Народната банка на Македонија.

Член 84

Правата, обврските и одговорностите на работниците во Народната банка на Македонија се уредуваат согласно со одредбите на Законот за органите на управата.

Начинот на соодветната примена на одредбите на законот од став 1 на овој член го утврдува Советот на Народната банка на Македонија.

V. ПРИХОДИ, РАСХОДИ И ФОНДОВИ НА НАРОДНАТА БАНКА НА МАКЕДОНИЈА

Член 85

Народната банка на Македонија остварува приходи од:

- 1) каматите и другите приходи на средствата депонирани во странство;
- 2) надомест на паричните средства на Републиката;
- 3) каматите на кредитите што непосредно ги дава;
- 4) остатокот од реализираните позитивни курсни разлики, по покривањето на реализираните негативни курсни разлики;
- 5) надоместоците за вршење услуги;
- 6) купување и продавање на хартии од вредност;
- 7) каматите на кредитите и другите пласмани од примарната емисија што им се даваат на банки и на другите корисници и надоместок за средствата отстапени на претпријатија на трајно користење;
- 8) приходите по посебни закони и
- 9) другите приходи што ги остварува со своето работење.

Член 86

Од приходите што ќе ги оствари Народната банка на Македонија според одредбите на член 85 од овој закон се намираат:

- 1) каматите и другите трошоци по странските кредити;
 - 2) каматите на средствата во депозит кај Народната банка на Македонија;
 - 3) каматите и другите трошоци по хартиите од вредност;
 - 4) трошоците по девизно-валутните работи;
 - 5) непокриените реализирани негативни курсни разлики, по извршеното покритие од реализираните позитивни курсни разлики;
 - 6) расходите по посебните закони;
 - 7) трошоците за изработка на книжни и ковани пари и нивната испорака до седиштето на институцијата што го врши платниот промет;
 - 8) материјалните трошоци и трошоците за амортизација и
 - 9) другите трошоци што Народната банка на Македонија ги има во своето работење.
- Од приходите што ги остварува Народната банка на Македонија според одредбите од член 85 на овој закон се обезбедуваат средства за:
- 1) Фондот на основни средства;
 - 2) Фондот на посебна резерва и
 - 3) лични доходи, заедничка потрошувачка и материјални трошоци за функциите на Народната банка на Македонија.

Член 87

Остатокот на реализираните позитивни курсни разлики од точка 4 на член 85 од овој закон се пренесува во Фондот на посебна резерва на Народната банка на Македонија на посебна сметка и може да се користи само за покритие на непокриените реализирани негативни курсни разлики.

Расходите од точка 6 на член 86 од овој закон се извршуваат во висина на остварените приходи од точка 7 на член 85 од овој закон.

Член 88

Трошоците на Народната банка на Македонија што настануваат во вршењето работи за сметка на Републиката се покриваат од Републичкиот буџет.

Член 89

Финансискиот план и завршната сметка на Народната банка на Македонија ги донесува Советот на Народната банка на Македонија, а ги потврдува Собранието на Република Македонија.

Советот на Народната банка на Македонија е должен до 28 февруари секоја година да ја донесе завршната сметка за претходната година и финансискиот план за тековната година.

До донесувањето на финансискиот план на Народната банка на Македонија, Советот на Народната банка на Македонија донесува одлука за привремено финансирање на Народната банка на Македонија.

Член 90

Вишокот на приходите над расходите на Народната банка на Македонија по примената на одредбите од став 2 на член 86 и од став 1 на член 87 од овој закон, претставува приход на Републичкиот буџет ако со закон не е поинаку определено.

Вишокот на расходите над приходите на Народната банка на Македонија се покрива од Фондот на посебна резерва на Народната банка на Македонија, а ако средствата на Фондот не се доволни, вишокот на расходите се покрива од средствата на Републичкиот буџет.

Член 91

За прибавување предмети и права што претставуваат основни средства на Народната банка на Македонија се формира фонд на основни средства.

Средствата за фондот на основни средства се предвидуваат со финансискиот план на Народната банка на Македонија, а се утврдуваат со завршната сметка на Народната банка на Македонија.

Член 92

За покритие на ризиците настанати во работењето на Народната банка на Македонија се формира фонд на посебна резерва.

Средствата за фондот на посебна резерва се издвојуваат од приходите во износот што ќе го определи Советот на Народната банка на Македонија со одлука или при утврдувањето на расходите од точка 2 став 2 на член 86 од овој закон.

Одлука за употребата на средствата на Фондот на посебна резерва донесува Советот на Народната банка на Македонија.

Член 93

Одлука за намените и за висината на издвојувањето на средствата за потребите од став 2 на член 86 од овој закон донесува Советот на Народната банка на Македонија до датумот предвиден за поднесување на завршната сметка до институцијата што го врши платниот промет.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 94

Со парична казна од 200.000 до 400.000 денари ќе се казни за стопански престап банката или друга финансиска организација:

1) ако при давањето авали, издавањето гаранции и издавањето на сопствени хартии од вредност не се придржува кон пропишаните рамки (точка 4 став 1 од член 18);

2) ако ликвидните средства не ги одржува во определен обем или структура што ќе ги пропише Народната банка на Македонија (член 19);

3) ако не се придржува кон мерките што ги донесува Народната банка на Македонија во согласност со овој закон (членовите 9, 18, 22 и 31);

4) ако не ги извршува Налозите на Народната банка на Македонија од член 57 на овој закон и

5) ако по барање на Народната банка на Македонија не обезбедат во определениот рок извештај за економско-финансиската ревизија на својата завршна сметка и на своето работење (член 59).

За дејствата од став 1 на овој член ќе се казни за стопански престап и одговорното лице во банката или во друга финансиска организација со парична казна од 2.500 до 25.000 денари.

Член 95

Со парична казна од 2.500 до 25.000 денари ќе се казни за стопански престап одговорното лице во Народната банка на Македонија:

1) ако преку банка, односно друга финансиска организација купи преносливи краткорочни хартии од вредност или ако на банката или на друга финансиска организација и одобри кредит иако, врз основа на податоците со кои располага, произлегува дека не се исполнети минималните општи услови за кредитната способност предвидени со овој закон (ставовите 1 и 2 на член 24) и

2) ако не се врши контрола или не презема мерки од својата надлежност (став 2 на членовите 50, 52, 56 и 57).

Член 96

Со парична казна од 1.000 до 2.500 денари ќе се казни за прекршок работникот на банката, односно на друга финансиска организација кој не ќе го изврши налогот на работник на Народната банка на Македонија (член 58 став 2).

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 97

Народната банка на Македонија е правен следбеник на досегашната Народна банка на Македонија и ги презема во целост нејзините права и обврски.

Член 98

Народната банка на Македонија ќе ја усогласи својата организација, општите акти и работењето со одредбите на овој закон во рок од шест месеци од денот на неговото влегување во сила.

Член 99

Гувернерот, заменикот на гувернерите и вице-гувернерите што се назначени од Собранието на Република Македонија до денот на влегувањето во сила на овој закон, остануваат на должност до истекот на рокот за кој се назначени.

Член 100

До изборот на Советот на Народната банка на Македонија функциите на Советот на Народната банка на Македонија ги врши гувернерот на Народната банка на Македонија.

Советот на Народната банка на Македонија ќе се избере во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 101

Со донесувањето на овој закон престанува да важи Законот за Народната банка на Македонија („Службен весник на СРМ" број 43/89), а Законот за народната банка на Југославија и за единственото монетарно работење на народните банки на републиките и народните банки на автономните покраини („Службен лист на СФРЈ" број 34/89, 88/89 и 61/90) престанува да се применува на територијата на Република Македонија.

Член 102

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.